

תורה אור • פרשת בשלח • מאמר 6

ביאור על הני"ל

ביאור על האמור לעיל

אתערותא דלתתא יכולה להמשיך אלקות רק עד חכמה, מקור המלכות, ואילו כתר, שאין לו כל ערך והשוואה אליו, מתגלה מצד עצמו בלבד. לכן השכינה הלכה לפני ישראל ביציאת מצרים, שהייתה עלייה מלמטה, אך הלכה מאחוריהם על הים, שבו התגלה כתר וישראל התרוממו למעלה ממנו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/beshalach/6](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/beshalach/6)

הנקודה

אתערותא דלתתא יכולה להמשיך אלקות רק עד חכמה, מקור המלכות, ואילו כתר, שאין לו כל ערך והשוואה אליו, מתגלה מצד עצמו בלבד. לכן השכינה הלכה לפני ישראל ביציאת מצרים, שהייתה עליה מלמטה, אך הלכה מאחוריהם על הים, שבו התגלה כתר וישראל התרוממו למעלה ממנו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מאמר זה מבאר את המאמר שלפניו. הסוסים הנקבות הם אתערותא דלתתא והסוסים הזכרים הם אתערותא דלעילא: כשם שהתערורות הנקבה מושכת את הזכר, כך ההתערורות של העולמות התחתונים מושכת את ההמשכה מלמעלה בצורתה שלה – שירה, שבה או בקשה. מלכות דאצילות, השכינה, מלוכשת בעולמות התחתונים המוגבלים, הנקראים מצרים, כלומר "מְצָרִים"; זהו גלות השכינה. יציאת מצרים היא עלייתה אל אצילות הבלתי מוגבלת, באמצעות אתערותא דלתתא, שהאדם חוזר עליה בקריאת שמע, שבה אהבה בלי גבול מלמטה מושכת אהבה מלמעלה. אולם עלייה כזאת מגיעה רק עד חכמה, מקור המלכות, כשם שהדיבור עולה רק עד החכמה שממנה הוא נובע. כתר, שאין לו כל ערך והשוואה, מתגלה מצד עצמו בלבד, כמו בקריעת ים סוף, כשה' שאל את משה: "מה תצעק אלי?" וישראל נצטוו לשתוק; רק כתר יכול להפוך את הים הנסתר ליבשה גלויה. כתר נמשך גם באמצעות המצוות, "איבריו", וגילוייו הוא השמחה של מצווה. לכן השכינה הלכה לפני ישראל ביציאת מצרים, אך על הים התרוממו ישראל למעלה ממנה, והיא הלכה מאחוריהם.

מבנה

1	השאלה ושני סוגי הסוסים	11-3
	השכינה הלכה לפני ישראל ביציאת מצרים ומאחוריהם על הים. הסוסים הנקבות והזכרים הם אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא, והתערורות של המקבל קודמת.	
2	המלכות עולה וממשיכה מלמעלה	11-5
	מלכות דאצילות, המלוכשת בעולמות התחתונים, עולה כדי לקבל מלמעלה; השפע שהיא ממשיכה בא בצורת העלייה שלה, בין שהיא שירה, שבה או בקשה.	
3	מצרים וגלות השכינה	11-7
	בריא, יצירה ועשייה הן "מצרים" – מְצָרִים וגבולות – ואילו אצילות היא בלתי מוגבלת; המלכות המוגבלת בתוכן היא גלות השכינה.	
4	יציאת מצרים וקריאת שמע	11-9
	יציאת מצרים היא עליית המלכות אל אצילות באמצעות אתערותא דלתתא, דפוס שפרעה ניסה להפוך לטובת הקליפות. בקריאת שמע, התבוננות מביאה לאהבה בלי גבול מלמטה, המושכת אהבה מלמעלה.	
5	רק עד חכמה	11-10
	"אבא יסד ברתא": המלכות מושרשת בחכמה, ולכן עלייתה מגיעה, כמו דיבור העולה אל מקורו בחכמה, עד חכמה ולא למעלה ממנה.	

כתר הוא למעלה מכל השוואה לחכמה, ככתר שמעל הראש, ומתגלה מצד עצמו בלבד. על הים הדבר היה תלוי בעתיקא, ולכן ישראל נצטוו לשתוק, ורק כתר יכול להפוך את הנסתר לגלוי.

המצוות מושרשות בכתר – תרי"ג, ועוד המצוות מדברי סופרים – ומלוכשות במעשים גשמיים כ"איבריו"; באמצעותן נמשך כתר למטה, ושמחה של מצווה היא גילוי, כפי שהיה על הים.

ביציאת מצרים השכינה הובילה והנשמות הלכו בעקבותיה; על הים, כתר הגביה את ישראל מעל המלכות, למעלה אפילו מעל העלייה שבנעילה, ולכן השכינה הלכה מאחוריהם.

אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא

סוסי ה"נקבה" וה"זכר": יוזמה מן העולמות התחתונים או מצד האדם, והשפע האלוקי שבא בעקבותיה, תמיד בצורה ובמידה שלה.

מלכות דאצילות, השכינה מלכות דאצילות, שכינה הספירה התחתונה ביותר באצילות, המלוכשת בעולמות התחתונים; הגבלתה שם היא גלות השכינה, ועלייתה היא יציאת מצרים.

מצרים: מְצָרִים וגבולות מצרים וגבולות מצרים מתפרשת כ"מְצָרִים": ההגבלה של בריאה, יצירה ועשייה, שממנה עולות המלכות והנשמה אל אצילות הבלתי מוגבלת.

"אבא יסד ברתא" אבא יסד ברתא

המלכות מיוסדת על חכמה, מקורה, ולכן עלייתה באמצעות אתערותא דלתתא מגיעה עד חכמה ולא למעלה ממנה.

כתר עליון כתר עליון

המדרגה שלמעלה מהשתלשלות העולמות ושאין לה כל ערך והשוואה לחכמה, ככתר שמעל הראש. היא מתגלה מצד עצמה בלבד, כמו בקריעת ים סוף, או נמשכת למטה באמצעות המצוות המושרשות בה.

העולם הנסתר והעולם הנגלה עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא אבא ואמא הם העולם הנסתר, וז"א ונוקבא הם העולם הנגלה; על הים, גילוי הכתר, שבו שניהם שווים, הפך את הנסתר לנגלה.

שמחה של מצווה שמחה של מצווה

התענוג שבמצוות כפי שהן ברצון העליון, המושרש בכתר; הוא התגלה על הים, "שם נשמח בו".

קטע 1 • 11-3

השאלה ושני סוגי הסוסים

1 ביאור על הנ"ל¹

ביאור על האמור לעיל.

מאמר קצר זה הוא ביאור למאמר הקודם, שנפתח במילים "לסוסתי ברכבי פרעה". הוא עוסק בנושאים שבמאמר הקודם — הסוסים הנקביים והזכריים, יציאת מצרים וקריעת ים סוף — ומבאר אותם שלב אחר שלב.

2 וה' הולך לפניו יומם. וה' הוא וב"ד² היינו שכינה שהי' בשעת יצ"מ הולך לפני מחנה ישראל ואח"כ בשעת קי"ס ויסע כו' וילך מאחריהם³ שנעשה שכינתא לאחוריהם דישראל.

"והוי' הולך לפניו יומם". "והוי" — הוא ובית דינו, כלומר השכינה, שבשעת יציאת מצרים הלכה לפני מחנה ישראל. לאחר מכן, בשעת קריעת ים סוף, נאמר "ויסע... וילך מאחריהם": השכינה נעשתה מאחורי ישראל.

המאמר פותח בפסוק המתאר כיצד ה' הלך לפני בני ישראל בצאתם ממצרים, בעמוד ענן ביום. המדרש אומר שהי' ובית דינו הלכו לפניו, ואדמו"ר הזקן מזהה זאת עם השכינה; בקריעת ים סוף נאמר שמלאך האלקים שהלך לפני המחנה נסע ממקומו והלך מאחוריהם.

וביאור הענין הנה ענין ב' סוסים נקבות וזכרים והיינו אתעדל"ת ואתעדל"ע אתעדל"ת נקראים סוסים נקבות ואתעדל"ע נקראים סוסים זכרים.

וביאור העניין: מושג שני סוגי הסוסים, נקבות וזכרים, הוא אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא. אתערותא דלתתא נקראת "סוסים נקבות", ואתערותא דלעילא נקראת "סוסים זכרים".

במאמר הקודם דובר על סוסי פרעה, הנקבות והזכרים. כאן מוגדרים שני הסוגים: הסוסים הנקבות הם אתערותא דלתתא — יוזמה העולה מן העולמות התחתונים; והסוסים הזכרים הם אתערותא דלעילא — השפע האלוקי הבא כמענה לה.

כי הנה עולמות התחתונים⁴ נקראים בשם נוקבא בחי' מקבל כמו שהנקבה מקבלת מן הזכר כן עולם התחתון מקבל ההשפעה מלמעלה שהוא בחי' דכר.

שהרי העולמות התחתונים נקראים בשם נוקבא, בחינת מקבל: כשם שהנקבה מקבלת מן הזכר, כך העולם התחתון מקבל את השפע מלמעלה, שהוא בחינת דכר.

בלשון זו, המשפיע נקרא "זכר" והמקבל נקרא "נקבה". העולמות התחתונים מקבלים את חיותם ואת השפע שלהם מלמעלה בלבד, ולכן הם נקראים נוקבא, הצד הנקבי; המקור העליון המשפיע להם נקרא דכר, הצד הזכרי.

3 והנה כמו הנקבה שמקבלת מהזכר מוכרח להיות תמיד התעוררות הנקבה מקודם ועי"ז משפיע הזכר אליה כי דרכו של איש לחזור אחר אשה.⁵

כעת, כשם שבנקבה, המקבלת מן הזכר, צריכה תמיד לבוא תחילה התעוררות מצד הנקבה, ועל ידי כך הזכר משפיע לה, שכן "דרכו של איש לחזור אחר אשה".

במשל, התעוררותה של הנקבה באה תחילה, והיא מושכת את הזכר להשפיע לה. האמירה "דרכו של איש לחזור אחר אשה" היא מן התלמוד, שם היא מסבירה מדוע התורה מדברת על איש הנושא אישה: מי שמחפש נמשך אל מה שחסר לו.

כמו כן ע"י אתעדל"ת מעולמות התחתונים והוא בחי' סוסים נקבות בחי' מקבלים מעוררים ההשפעה מלמעלה בבחי' סוסים זכרים.

כך גם על ידי אתערותא דלתתא מן העולמות התחתונים, שהם בחינת סוסים נקבות — בחינת מקבלים — הם מעוררים את ההשפעה מלמעלה, בבחינת סוסים זכרים.

ביישום למעלה, העולמות התחתונים הם המקבלים, "סוסים נקבות". התעוררותם מלמטה באה תחילה ומעוררת את ההשפעה מלמעלה, "סוסים זכרים".

קטע 2 • 41-5

המלכות עולה וממשיכה מלמעלה

4 והנה מלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע שהיא מדרגה התחתונה אזי תמיד היא עולה להתעורר למעלה בבחי' אצילות לקבל ההשפעה מלמעלה כמ"ש אלקים אל דמי לך.⁶ למען יזמרך כבוד^{7,8} כו'.

והנה מלכות דאצילות מתלבשת בבריאה, יצירה ועשיה, שהיא המדרגה התחתונה; לכן היא עולה תמיד להתעורר למעלה, בבחינת אצילות, כדי לקבל את ההשפעה מלמעלה, כמו שכתוב: "אלקים, אל תחרש", [ו]למען יזמרך כבוד" וגו'.

מלכות דאצילות, הנמוכה מבין הספירות שבעולם העליון, היא הכוח האלוקי היוצר את העולמות התחתונים ומנהיג אותם, ולכן היא "מתלבשת" בבריאה, ביצירה ובעשיה. מכיוון שהיא ניצבת בנקודה הנמוכה ביותר, היא חותרת תמיד כלפי מעלה כדי לקבל השפעה מלמעלה. הפסוקים "אלקים, אל תחרש" ו"למען יזמרך כבוד", שהמשכס "ולא ידום", מתפרשים כאן כתיאור של מלכות, שאינה חדלה לעלות.

והוא נקי אתעדלית ועייז נעשה ממילא אתעדלית להיות השפעת אלקות בבחי' מלכות דאצילות וחוזרת ומתלבשת בבחי' אברהם חסד כו' ובנשמות ומלאכי' להיות גילוי ההשפעה בבית כפי האופן אתעדלית.

וזו נקראת אתערותא דלתתא, ועל ידה מתעוררת מאליה אתערותא דלעילא, כך שנמשכת השפעה אלוקית לבחינת מלכות דאצילות. והיא חוזרת ומתלבשת בבחינת אברהם, חסד וכו', ובנשמות ובמלאכים, כדי שההשפעה תתגלה בבריאה, ביצירה ובעשיה, בהתאם לאופן של אתערותא דלתתא.

החתירה הזאת כלפי מעלה היא אתערותא דלתתא, והיא ממשיכה השפעה אלוקית בתגובה אל תוך מלכות. לאחר מכן מלכות מעבירה את ההשפעה דרך אברהם, מידת החסד, וכן דרך הנשמות והמלאכים, כדי שהיא תתגלה בעולמות התחתונים, תמיד בהתאם לאופן האתערותא שעורר אותה.

5 ולכן פעמים עליית המלכות הוא בבחינת שירה כמ"ש אשירה לה' כו' בכדי שיהי' השפעה מלמעלה ג"כ

בבחי' שיר ולפעמים ההעלאה בבחי' זמרה

לכן, לעיתים עליית מלכות היא בבחינת שירה, כמו שכתוב: "אשירה להוי" וכו', כדי שגם ההשפעה מלמעלה תהיה בבחינת שיר; ולעיתים העלייה היא בבחינת זמרה,

מכיוון שהמענה מלמעלה תואם את ההתעוררות מלמטה, הצורה שבה מלכות עולה מעצבת את מה שנמשך מלמעלה. לעיתים העלייה היא בצורת שירה: "אשירה להוי"; המאמר מכנה אותה שירה, צורת נקבה של המילה, ואת ההשפעה הנענית מלמעלה — שיר, צורת זכר, בהתאם לסוסים הנקבה והזכר. לעיתים העלייה היא בבחינת זמרה, שירת שבח.

כמ"ש למען יזמר כו' ולפעמים בבחי' בקשה שתהיה ההשפעה מלמעלה באופן האתעדלית כי אתעדלית הוא ממש כפי אופן האתעדלית.

כמו שכתוב: "למען יזמר" וכו'; ולעיתים בבחינת בקשה, כדי שההשפעה מלמעלה תהיה באופן של ההתעוררות מלמטה. שהרי ההתעוררות מלמעלה היא בדיוק לפי אופן ההתעוררות מלמטה.

זמרה היא השבח שב"למען יזמר", ולעיתים אחרות העלייה לובשת צורה של בקשה. בכל מקרה, ההתעוררות מלמעלה באה בדיוק בצורה של ההתעוררות מלמטה שעוררה אותה.

מצרים וגלות השכינה

6 וזהו בחינת יצי"מ. כי הנה בי"ע נק' מצרים שהם בבחינת מצרים וגבולים כי עולם העשיי הוא בגבול ממש מהלך ת"ק שנה שית אלפין כו'.

וזהו עניין יציאת מצרים. שהרי בריאה, יצירה ועשיה נקראות מצרים, מפני שהן בבחינת מְצָרִים וגבולות; שכן עולם העשיה נתון ממש בתוך גבולות: "מהלך ת"ק שנה", "שית אלפין" [שנים] וכו'.

כעת מוסבר עניין יציאת מצרים ביחס לעולמות. את השם מצרים דורשים מלשון מְצָרִים, כלומר גבולות, ושלושת העולמות התחתונים נקראים "מצרים" משום שכל מה שבהם מוגבל. העולם הגשמי שלנו מוגבל במוכן הפשוט ביותר: בלשון חז"ל, המרחק עד השמים הוא מהלך של חמש מאות שנה, והעולם עתיד להתקיים ששת אלפים שנה.

וכן יצירה ובריאה הם ג"כ בבחינת גבול להשגתם מאחר שהם נבראים מחודשים ואף ג"ע העליון שבבריאה וג"ע התחתון שביצירה הכל הוא בבחי' גבול

כך גם יצירה ובריאה מוגבלות בהשגתן, מאחר שהן נבראים שנתחדשו זה עתה; ואפילו גן עדן העליון, שבבריאה, וגן עדן התחתון, שביצירה, כולם בבחינת גבול.

גם העולמות הרוחניים יצירה ובריאה מוגבלים, לא מבחינת מקום אלא מבחינת ההשגה: הנבראים שבהם נתחדשו, ולכן יש גבול להשגתם באלקות. גם גני העדן, שבהם הנשמות מתענגות על האלקות, מוגבלים; גן עדן התחתון נמצא ביצירה וגן עדן העליון בבריאה.

משא"כ עולם האצילות נק' עולם הא"ס שהמשכת אור א"ס שבעולם האצילות הוא בלי גבול כי איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כו' רק מאצילות לבריאה נעשה הפסק הפרסא והמעקה והגג שעייזי הם בבחי' מצרים וגבול:

אבל עולם האצילות אינו כך: הוא נקרא עולם אין סוף, שהרי המשכת אור אין סוף בעולם האצילות היא בלי גבול, מפני ש"איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון" וכו'. רק מאצילות לבריאה יש הפרדה — הפרסא, המעקה והגג — שבגללה הם בבחינת מְצָרִים וגבול.

אצילות שונה: אור אין סוף נמשך בה בלי גבול, משום ששם חיותו וכליו של ה', האורות והכלים, מאוחדים לגמרי עמו. הגבולות מתחילים רק מתחת לאצילות, במקום שבו הפרדה — ה"פרסא", ה"מעקה" וה"גג" — מפרידה בינה לבין בריאה ומגבילה את העולמות שמתחתיה.

7 והנה ארז"ל גלו למצרים שכינה עמהם^{10,11} כמ"ש אנכי ארד עמך¹² מצרימה שבחינת מלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע ממש והוא גלות השכינה¹³ גלות מצרים שהשכינה שהיא מלכות דאצילות היא בגלות בתוך מצרים וגבולים.

והנה אמרו חז"ל: "גלו למצרים — שכינה עמהם", כמו שנאמר: "אנכי ארד עמך מצרימה". בחינת מלכות דאצילות מתלבשת בפועל בעולמות בריאה, יצירה ועשיה. זוהי גלות השכינה, גלות מצרים: השכינה, שהיא מלכות דאצילות, נמצאת בגלות בתוך מצרים וגבולים.

חז"ל לימדו שבכל מקום שאליו גלו ישראל, השכינה גלתה עמם, החל בגלות מצרים, כפי שהבטיח ה' ליעקב: "אנכי ארד עמך מצרימה". אדמו"ר הזקן מסביר שמשמעות הדבר היא שמלכות דאצילות, שהיא השכינה, מתלבשת בתוך העולמות המוגבלים של בריאה, יצירה ועשיה. ההגבלה שלה בתוך אותם "מצרים" היא גלות השכינה — המשמעות הפנימית של גלות מצרים.

קטע 4 • 8-9

יציאת מצרים וקריאת שמע

8 ויצ"מ היא שיוצאת מן הגלות דבי"ע ליכלל למעלה בבחינת אצילות בבחינת אתעדל"ת הנ"ל לעורר למעלה שתהי' השפעת אלקות למטה

ויציאת מצרים היא יציאת [השכינה] מגלות בריאה, יצירה ועשיה, כדי להיכלל למעלה בבחינת אצילות, באמצעות אתערותא דלתתא שהזכרה לעיל, ולעורר למעלה השפעה של אלקות למטה.

בפנימיות, יציאת מצרים היא יציאת השכינה מגלותה בעולמות התחתונים ועלייתה להיכלל באצילות. עליה זו היא אתערותא דלתתא שתוארה לעיל, ותכליתה להמשיך השפעה של אלקות למטה.

ועי' זה נעשה אתעדל"ע להיות גילוי אלקותו בבחינת מלכות להתפשט בבי"ע בבחינת אברהם שהוא בע"ג

ועל ידי כך מתעוררת אתערותא דלעילא, כדי שאלקותו תתגלה בבחינת מלכות ותתפשט באמצעותה בבריאה, יצירה ועשיה, דרך בחינת אברהם, שהוא בעל גבול,

בתגובה מתעוררת אתערותא דלעילא: האלקות מתגלה במלכות ומתפשטת באמצעותה בבריאה, יצירה ועשיה. היא מתפשטת שם דרך בחינת אברהם, חסד, שהאמר מכנה כאן בעל גבול, כדי שהעולמות המוגבלים יוכלו לקבל אותה.

וכן במלאכ"י כו' ופרעה רצה להמשיך להפוך מן הקליפות ע"כ העמיד ג"כ סוסים נקבות תחלה שהוא אתעדל"ת בכדי שילכו הזכרים היינו אתעדל"ע ממילא אחר הנקבות

וכן במלאכים וכו'. ופרעה רצה להמשיך את ההשפעה בכיוון ההפוך, מצד הקליפות; לכן גם הוא העמיד תחילה סוסים נקבות, שהם אתערותא דלתתא, כדי שהזכרים, כלומר אתערותא דלעילא, ילכו מאליהם בעקבות הנקבות,

ההשפעה מתפשטת גם באמצעות המלאכים. פרעה ניסה להשתמש באותו עיקרון בכיוון ההפוך, ולהמשיך השפעה מן הקליפות, כוחות ההסתר: הוא העמיד תחילה את הסוסים הנקבות, אתערותא דלתתא, כדי שהסוסים הזכרים, השפעה מלמעלה, יבואו בעקבותיהם מאליהם.

כי דרכו של איש כו'¹⁴ וכן בעבודה בקי"ש ע"י התבוננות שמע ישראל הוי"ה אלקינו¹⁵ או"א והיינו מאין ליש ואיך שהיש בטל לאין בתכלית.

שהרי "דרכו של איש וכו'". וכך גם בעבודת ה', באמירת קריאת שמע: באמצעות ההתבוננות ב"שמע ישראל, הוי"ה אלקינו", שהם אבא ואמא, חכמה ובינה; כלומר, מאין ליש, וכיצד היש בטל לחלוטין לאין.

הדבר מתאים לכלל שהאיש הולך בעקבות האשה. אותו דפוס קיים גם בעבודת האדם: בקריאת שמע מתבוננים ב"שמע ישראל, הוי"ה אלקינו", המתאים לאבא ואמא, חכמה ובינה; כלומר, כיצד כל הדברים מתהווים מאין, וכיצד ה"יש" בטל לחלוטין לפני ה"אין" האלוקי.

9 והיינו יחוד או"א וכדומה בהתבוננות באריכות. אזי נעשה אתעדל"ת לצאת מהחשך וגלות הגוף ולהיות ואהבת כו' בכל מאדך¹⁶ בלי גבול להיות נכלל למעלה בבחינת אצילות שהוא בלי גבול

כלומר, יחוד אבא ואמא (חכמה ובינה) וכיצא בזה, באמצעות התבוננות ממושכת. אז מתעוררת אתערותא דלתתא לצאת מחושך ומגלות הגוף, ולהגיע ל"ואהבת" וגו', "בכל מאדך", בלי גבול, ולהיכלל למעלה בבחינת אצילות, שהיא בלי גבול;

התבוננות ממושכת ביחוד חכמה ובינה ובנושאים דומים מעוררת אתערותא דלתתא. הנשמה יוצאת מחושך ומגלות הגוף ונכנסת לאהבת "ואהבת... בכל מאדך" — אהבה בלי גבול — וכך היא נכללת באצילות, העולם הבלתי מוגבל.

וע"י זה נעשה ממילא אתעדל"ע כפי שניה שהוא לאהבה את¹⁷ ה' אלקיכם שיהיה אהבה מלמעלה לימשך למטה שיהיה ה' אלקיכם ממש שיכולים לומר אח"כ ונתתי מטר כו'¹⁸

ועל ידי כך מתעוררת מאליה אתערותא דלעילא בפסקה השנייה [של קריאת שמע], שבה נאמר "לאהבה את ה' אלקיכם": שתהיה אהבה מלמעלה, הנמשכת למטה, כך שהוי"ה יהיה באמת "אלקיכם", ואז אפשר לומר "ונתתי מטר" וגו',

האתערותא דלעילא שבאה כמענה מופיעה בפסקה השנייה של קריאת שמע, "לאהבה את ה' אלקיכם". המאמר מפרש זאת כאהבה הנמשכת מלמעלה למטה, כך שהוי"ה נעשה באמת "אלקיכם". לכן אותה פסקה יכולה להמשיך ולהבטיח: "ונתתי מטר ארצכם".

ונתתי עשב כו',¹⁹ ובסוף הקי"ש חותם אני ה' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים²⁰ שהוא בחי' יציאת מצרים וגבולים כנ"ל:

"ונתתי עשב" וגו'. ובסוף קריאת שמע חותמים: "אני הוי"ה אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" — בחינת היציאה ממצרים, מן המצרים ומהגבולות, כפי שהוסבר לעיל.

ההבטחות על המטר והעשב הן השפעות הנמשכות מלמעלה אל העולם הגשמי. קריאת שמע מסתיימת במילים "אני הוי"ה... אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", משום שכל התהליך הוא יציאה מ"מצרים" — מן המצרים והגבולות שתוארו לעיל.

רק עד חכמה

10 אך הנה האתעדל"ע שבא ע"י אתערותא דלתתא הנ"ל שהיא בחי' יציאת מצרים כנ"ל אינו אלא המשכה

מלמעלה מבחי' חכמה דאצילות כי אין האתעדל"ת יכול לעורר כלל למעלה²¹ מבחינת חכמה דאצ"י

אולם ההתעוררות מלמעלה שבאה באמצעות ההתעוררות מלמטה שהזכרה לעיל, שהיא בחינת יציאת מצרים כפי שנתבאר לעיל, אינה אלא המשכה מלמעלה מבחינת חכמה דאצילות; שכן ההתעוררות מלמטה אינה יכולה לעורר כלל למעלה מבחינת חכמה דאצילות,

כאן נקבע גבול: ההתעוררות מלמעלה שבאה כמענה להתעוררות מלמטה, כמו ביציאת מצרים, נמשכת רק מחכמה דאצילות, משום שהתעוררות מלמטה אינה יכולה לעורר למעלה מדרגה זו.

כי אבא יסד ברתא²² כמו הדבור שנמשך מבחי' חכמה שהיא ראשית ומקור הדבור ע"כ אין בכח הדבור לעלות למעלה מבחי' חכמה.

שכן "אבא יסד ברתא": בדומה לדיבור, הנמשך מבחינת חכמה, שהיא ראשיתו ומקורו של הדיבור; לכן אין לדיבור כוח לעלות למעלה מבחינת חכמה.

המאמר הקבלי "אבא יסד ברתא" פירושו שמלכות, ה"בת", מיוסדת על חכמה, ה"אב". המשל הוא הדיבור, הנמשך מחכמת האדם: מכיוון שהחכמה היא ראשיתו ומקורו, הדיבור אינו יכול לעלות למעלה ממנה.

כמו"כ חכמה דאצ"י נק' אבא שהוא מקור וראשית הגילוי ראשית ההשתלשלות ומלי נק' ברתא. ע"כ אין בכח מלי דאצ"י לעלות ולעורר באתעדל"ת הנ"ל למעלה מבחי' חכמה דאצ"י.

כך גם חכמה דאצילות נקראת אבא, מפני שהיא מקור וראשית הגילוי, ראשית ההשתלשלות, ומלכות נקראת ברתא. לכן אין בכוחה של מלכות דאצילות לעלות ולעורר, באמצעות ההתעוררות מלמטה שהזכרה לעיל, למעלה מבחינת חכמה דאצילות.

באצילות חכמה נקראת אבא, מפני שהיא המקור והראשית של כל הגילוי ושל כל השתלשלות העולמות, ומלכות נקראת בת. בדומה לדיבור, מלכות יכולה לעלות ולעורר באמצעות התעוררות מלמטה רק עד מקורה, חכמה.

כמשל התנוק שנמשך אחר אביו מחמת שהוא מקורו. כמו"כ עליית המלי אינה אלא לבחי' חכמה שהוא ראשית הגילוי באתעדל"ת כנ"ל.

כמו במשל הילד הנמשך אחר אביו מפני שאביו הוא מקורו; כך גם עליית מלכות אינה אלא עד בחינת חכמה, שהיא ראשית הגילוי, באמצעות ההתעוררות מלמטה, כפי שנתבאר לעיל.

הילד נמשך אחר אביו מפני שהאב הוא מקורו. כך עליית מלכות מגיעה עד חכמה, ראשית הגילוי, ולא למעלה ממנה.

כתר וקריעת ים סוף

11 ועי"ז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח²³ כו' להיות אתעדל"ע להיות השפעה והמשכה מבחי' חכמה דאצי' לבחי' מלי' להתפשט בבי"ע

ובאמצעות זאת, "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח" וכו', נוצרת אתערותא דלעילא — שפע והמשכה מבחינת חכמה שבאצילות לבחינת מלכות, כדי שתתפשט בבריאה, ביצירה ובעשיה.

באמצעות אתערותא דלתתא, "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח": הרוח העולה מלמטה מעוררת רוח מלמעלה. השפע המשיב הזה נמשך מחכמה שבאצילות אל מלכות, ומשם, באמצעות מלכות, אל העולמות התחתונים.

אבל למעלה מבחי' חכמה בחי' כ"ע אין אתעדל"ת יכול לעורר כלל כי הוא למעלה מהשתלשלות העולמות.

אבל למעלה מבחינת חכמה, בבחינת כתר עליון, אתערותא דלתתא אינה יכולה לעורר כלל, משום שהוא למעלה מהשתלשלות העולמות.

למעלה מחכמה נמצא כתר עליון, שאתערותא דלתתא אינה יכולה להגיע אליו כלל. כתר נמצא למעלה מכל השתלשלות העולמות, שראשיתה בחכמה.

והיינו מבחי' חכמה שנק' ראשית לבחי' בינה ומבינה למדות כו'. כי הנה אף שחכמה היא למעלה מבינה וכן בינה ממדות כו'.

כלומר, מבחינת חכמה, הנקראת "ראשית", לבחינת בינה, ומבינה למדות וכו'. שהרי אף שחכמה למעלה מבינה, וכן בינה למעלה ממדות וכו',

בתוך ההשתלשלות כל בחינה מולידה את הבאה אחריה: מחכמה, הנקראת "ראשית", לבינה, ומבינה למדות. כל בחינה גבוהה מזו שאחריה, ובכל זאת הן שייכות לסדר אחד.

עכ"ז יש להם ערך זה לזה אבל בחי' חכמה לגבי בחי' כ"ע נאמר אין ערוך לך שאין ערוך כלל שהוא בחי' אין ממש

בכל זאת יש ביניהן יחס זו לזו. אבל על בחינת חכמה ביחס לבחינת כתר עליון נאמר: "אין ערוך לך" — אין ביניהן שום יחס כלל, שכן כתר הוא בחינת אין ממש,

מאחר שהן חוליות בסדר אחד, יש ביניהן מידה כלשהי של יחס. אבל כתר נעלה מכל השוואה לחכמה, כפי שנאמר בתפילה על ה': "אין ערוך לך". ביחס לחכמה, כתר הוא "אין", למעלה מכל תפיסה.

כמ"ש והחכי מאין (ממש) תמצא שהוא בחי' כתר שהוא למעלה מהשתלשלות כלל, והוא בחינת גולגלתא דאריך בחי' מלי דא"ס והוא כמשל הכתר למטה שהוא על הראש ואין לה שייכו' כלל עם הראש

כמו שכתוב: "והחכמה מאין תמצא" — מאין ממש. זהו כתר, שלמעלה לגמרי מהשתלשלות. זוהי בחינת גולגלתא דאריך, בחינת מלכות דאין סוף. והדבר דומה לכתר גשמי, המונח על הראש ואין לו שום שייכות לראש,

את הפסוק "והחכמה מאין תמצא" מפרשים כך: החכמה נמשכת מכתר, שהוא "אין" ממש, למעלה מהשתלשלות העולמות. כתר מזוהה עם גולגלתא דאריך אנפין, עם בחינת הכתר, ועם מלכות דאין סוף, הדרגה האחרונה של אור אין סוף עצמו. כתר דומה לכתר המונח על הראש: הוא למעלה מן הראש ואינו חלק ממנו.

כמו היד והרגל שאף שהן למטה במדרגה מן הראש עכ"ז יש להם שייכות עם הראש.

בניגוד ליד ולרגל: אף שהן נמוכות מן הראש במעלה, בכל זאת יש להן שייכות לראש.

היד והרגל נמוכות מן הראש, ובכל זאת הן חלק מאותו גוף ושייכות אליו. כך גם בספירות: יש בהן בחינות גבוהות ונמוכות, אך הן קשורות זו לזו.

אבל הכתר הוא על הראש כו'. כמו"כ כ"ע אין לו שייכות כלל עם בחי' חכמה שאין ערוך כלל ע"כ אין אתעדל"ת יכול לעורר כלל לבחי' כתר

אבל הכתר מונח על הראש וכו'. כך גם כתר עליון אינו שייך כלל לבחינת חכמה, ואין ביניהם שום יחס; לכן אתערותא דלתתא אינה יכולה לעורר כלל את בחינת כתר.

הכתר, לעומת זאת, מונח מעל הראש ואינו חלק מן הגוף כלל. כך גם לכתר אין שום יחס לחכמה, ולכן אתערותא דלתתא, הפועלת בתוך ההשתלשלות, אינה יכולה לעורר אותו.

רק הוא דבר שחל ממילא שבחי' כתר מתגלה ממילא בלי אתעדל"ת כלל כמו בשבועות מתגלה בחי' הכתר כו'.

אלא הדבר מתרחש מאליו: בחינת כתר מתגלה מאליה, בלי אתערותא דלתתא כלל; כך, בחג השבועות מתגלה בחינת כתר וכו'.

כתר מתגלה רק מלמעלה, מאליו, בלי שיעוררו אותו מלמטה. המאמר מביא את חג השבועות, זמן מתן תורה, כדוגמה להתגלות כזאת של כתר.

וזהו בחי' קריעת ים סוף שהי' אז התגלות בחי' כ"ע. כמ"ש ויאמר ה' (ז"א) אל משה מה תצעק אלי.²⁴

וזהו הבחינה של קריעת ים סוף, שאז התגלתה בחינת כתר עליון, כפי שנאמר: "ויאמר הוי' (ז"א) אל משה: מה תצעק אלי?"

קריעת ים סוף הייתה גילוי כזה של כתר. כשמש צעק, הי' השיב: "מה תצעק אלי?", והמאמר מציין ש"הוי'" כאן פירושו ז"א, המדות של אצילות.

שאינן הדבר תלוי כי אלא בעתיקא תליא בחיי גולגלתא הני"ל בחיי כתר ולגבי בחיי כתר אין אתעדל"ת יכול לעורר כלל. וזהו הי ילחם לכם ואתם תחרישון.^{25, 26}

כלומר, הדבר אינו תלוי כי, אלא "בעתיקא תליא" — בבחינת גולגלתא שהזכרה לעיל, בחינת כתר; וביחס לבחינת כתר, אתערותא דלתתא אינה יכולה לעורר כלל. וזוהי [המשמעות של] "הוי ילחם לכם ואתם תחרישון".

תשובת הי פירושה שהדבר לא היה תלוי בבחינת ז"א, שאליה יכולה התפילה להגיע, אלא בעתיקא, "העתיק", גולגלתא וכתר שהזכרו לעיל, שאליהם אין אתערותא דלתתא יכולה להגיע. זו משמעות דברי משה לעם: "הוי ילחם לכם ואתם תחרישון" — עליהם לא לעורר אתערותא דלתתא.

12 וכמאמר הזוהר לא תתערון מידי²⁷ שאם תתערון אזי אין יכול להיות אתעדל"ע אלא כפי האתעדל"ת²⁸

שאינו

וכמאמר הזוהר: "אל תעוררו דבר". אם תעוררו, ההתעוררות מלמעלה תוכל להיות רק בהתאם להתעוררות מלמטה, שהיא

הזוהר מפרש את "תחרישון" כ"אל תעוררו דבר": על הים הי לא רצה שבני ישראל יעוררו מלמטה. אילו עשו זאת, המענה מלמעלה היה מוגבל למידת ההתעוררות שלהם.

אלא מבחיי חכמה אבל אז היה התגלות בחיי כתר שהוא מתגלה ממילא בלי אתעדל"ת כלל ולכן תחרישון.²⁹

רק מבחינת חכמה. אבל אז התגלתה בחינת כתר, שמתגלית מאליה, בלי שום התעוררות מלמטה; ולכן נאמר: "תחרישון".

התעוררות מלמטה מגיעה רק לחכמה, ואילו על הים התגלה כתר, שמתגלה מאליה בלבד. כל התעוררות מלמטה הייתה מגבילה את מה שניתן, ולכן היה על בני ישראל לשתוק.

ועי"ז נעשה קייס שהפך ים ליבשה³⁰ כוי שנעשה מהעלם גלוי דאוי"א נקי עלמא דאתכסיא וזו"נ נקי עלמא דאתגליא ואיך יהי ההעלם לגילוי

ועל ידי כך נעשה קריעת ים סוף: "הפך ים ליבשה" וכו', והנסתר נעשה גלוי. אבא ואמא (חכמה ובינה) נקראים העולם המכוסה (עלמא דאתכסיא), וז"א ונוקבא נקראים העולם הגלוי (עלמא דאתגליא); וכיצד יכול הנסתר להיעשות גלוי?

גילוי זה הביא לקריעת הים: "הפך ים ליבשה", ומה שהיה נסתר נעשה גלוי. כפי שהוסבר במאמר הקודם, יצורי הים מכוסים ואילו יצורי היבשה נראים; כך גם למעלה, אבא ואמא (חכמה ובינה) הם "העולם המכוסה", וז"א ונוקבא, המדות והמלכות, הם "העולם הגלוי".

רק מחמת שהיה התגלות בחי' כתר הני"ל שלמעלה מהשתלשלו' ששם העלם וגלוי' שוין כחשכה כאורה³¹ ויכול להיות מהעלם גילוי:

רק משום שהייתה התגלות בחינת כתר הנזכרת לעיל, שלמעלה מהשתלשלות, ושם ההעלם והגילוי שווים — "כחשכה כאורה"; ולכן יכול הגילוי לבוא מן ההעלם.

בתוך ההשתלשלות, הנסתר והגלוי הם דרגות נבדלות, ואחד אינו יכול פשוט להפוך לאחר. רק כתר, שלמעלה מההשתלשלות ושם "כחשכה כאורה", יכול היה להפוך את הנסתר לגלוי.

קטע 7 • ו' 13-16

שמחה של מצווה

13 וזהו שם נשמחה בו³² שהוא בחי' שמחה של מצווה שהוא גי' התגלות בחי' כתר הני"ל.

וזהו [פירוש] "שם נשמחה בו": זו בחינת השמחה של מצווה, שהיא גם גילוי של בחינת כתר שהוזכרה לעיל.

הפסוק "הים הפך ליבשה" ממשיך במילים "שם נשמחה בו", והמאמר קושר שמחה זו לשמחת מצווה — השמחה בקיום ציוויו של ה'. גם שמחה זו היא גילוי של כתר.

והוא בחי' תענוג המצות כמו שהם בעצם בבחי' רצה"ע כי הנה אורייתא מחכמה נפקת^{33,34} והיינו הפירוש של המצות שהם מבחינת חכמה

זוהי בחינת התענוג שבמצוות כפי שהן בעצמותן, בבחינת הרצון העליון. שהרי "התורה מחכמה נפקת" — כלומר, הסבר המצוות, שמקורו בבחינת חכמה;

שמחת המצווה נובעת מן התענוג שבמצוות כפי שהן ברצון העליון של ה' עצמו, למעלה מטעם ודעת. האמירה "התורה מחכמה נפקת" מתייחסת להסבר המצוות — לטעמיהן ולפרטיהן — השייכים לחכמה.

אבל שרש המצות הוא מבחי' כתר חיורתא דגלגלתא שמשם נמשכין שית מאה ותליסר ארחין³⁵ בז"א שהם ארחות הוי"ה.³⁶

אבל שורש המצוות הוא מבחינת כתר, "חורתי דגלגלתא" — לובן הגולגולת, שממנו נמשכים "שית מאה ותליסר ארחין" בז"א, והם "ארחות הוי"ה".

שורש המצוות, לעומת זאת, נמצא בכתר, המתואר בקבלה כ"חורתי דגלגלתא" — לובן הגולגולת, שממנו נמשכים 613 שבילים בז"א. אלה הם "ארחות הוי"ה" שבפסוק, וכפי שנאמר בפסקה הבאה, הם תרי"ג המצוות.

14 והם התרי"ג מצות עם ז' מצות דרבנן הוא בגימטריא תר"ך בחי' כתר ונמשכים למטה במצות גשמיים בבחי' כלים דוקא

אלו הן תרי"ג המצוות; יחד עם שבע המצוות מדרבנן, הן עולות בגימטריה תר"ך — בחינת כתר. הן נמשכות למטה אל המצוות הגשמיות, דווקא בבחינת כלים.

תרי"ג מצוות התורה, יחד עם שבע המצוות שתיקנו חכמים, עולות למניין תר"ך — הערך המספרי של המילה "כתר". המצוות נמשכות מכתר ומתלבשות במעשים גשמיים, המשמשים להן כלים.

ולכן נקראו המצות אברים דמלכא שהוא כמו שמוליכין את האדם ממקום למקום בידו הימנית כו'.

ולכן נקראו המצוות "איבריו של המלך": כשם שמוליכים אדם ממקום למקום באמצעות ידו הימנית וכו',

לכן נקראו המצוות "איבריו של המלך": הן קשורות לכתר כפי שהאיברים קשורים לנשמה. כשם שמוליכים אדם ממקום למקום באמצעות אחיזת ידו הימנית, כך באמצעות המצוות אפשר "להניע" את מה שמתלבש בהן.

15 ועי"ז מתנענע הנשמה ג"כ אף שאין יכולי' לאוחזה ולתופסה כלל. אך אעפ"כ עי" התלבשותה באברים אזי כשמנענעין את ידו כו' ממילא מתנענע הנשמה ג"כ.

ובכך גם הנשמה נעה, אף שאי אפשר להחזיק בה או לאחוז בה כלל. ואף על פי כן, מכיוון שהיא מתלבשת באיברים, כאשר מניעים את ידו וכדומה, גם הנשמה נעה ממילא.

אי אפשר לאחוז בנשמתו של אדם או להחזיק בה, אך מכיוון שהיא מתלבשת בגוף, כאשר מיישהו מניע את ידו, הנשמה נעה יחד איתה. האיברים מאפשרים גישה אל מה שמצד עצמו אי אפשר לתפוס.

כמו"כ למעלה אף שבחי' כתר הנ"ל הוא למעלה מהשתלשלות ואין יכולים לעורר כלל באתעדל"ת רק דוקא

כך גם למעלה: אף שבחינת כתר הנזכרת לעיל היא למעלה מהשתלשלות, ואי אפשר לעורר אותה כלל באמצעות אתערותא דלתתא, אלא דווקא

בדומה לכך, כתר הוא למעלה מהשתלשלות, ושום אתערותא דלתתא אינה יכולה לעורר אותו. עם זאת, יש דרך אחת להגיע אליו, כפי שמוסבר במילים הבאות.

עי" התלבשותו במצותיו שהם כלים ואברים לבחי' כתר הנ"ל חסד דרועא ימינא³⁷ אזי עי" חסד שעושים למטה מוליכים אותו בדרועא ימינא כו'.

באמצעות התלבשותו במצותיו, שהן כלים ואיברים לבחינת כתר הנזכרת לעיל. "חסד — זרוע ימין": לכן, באמצעות החסד שעושים למטה, מוליכים אותו בזרוע ימין וכדומה.

כתר מתלבש במצותיו של הקב"ה, שהן כליו ואיבריו, וחסד הוא "זרוע ימין" של המלך. באמצעות מעשי חסד שנעשים למטה, כגון הצדקה שהוזכרה במאמר הקודם, "מוליכים" את כתר בזרוע ימין וממשיכים אותו למטה.

16 וכן גבורה כו' וכן ת"ת עמודא דאמצעיתא שהוא המצוי של תורה שהוא ג"כ מבחי' כתר הנ"ל.

וכך גם גבורה וכו', וכן תפארת, "העמוד האמצעי", שהיא מצוות לימוד התורה, שגם היא מבחינת כתר שהוזכר לעיל.

בדומה לכך, גם גבורה ותפארת, "העמוד האמצעי", נמשכות באמצעות המצוות. תפארת מקבילה למצוות לימוד התורה, שגם היא מושרשת בכתר.

וזהו שם נשמחה בו³⁸ שהוא בחי' שמחה של מצוה הנ"ל שהי' אז התגלות בחי' כתר הנ"ל ועיי' נעשה קייס כנ"ל:

וזהו [פירוש] "שם נשמחה בו": בחינת שמחת מצווה שהוזכרה לעיל, שכן אז התגלתה בחינת כתר שהוזכרה לעיל, ועל ידי כך נקרע ים סוף, כפי שהוסבר לעיל.

לכן נאמר על הים: "שם נשמחה בו" — שמחת מצווה היא גילוי של כתר. כתר התגלה אז, וגילוי זה הביא לקריעת הים.

קטע 8 • 171 - 19

לפניהם ומאחוריהם

17 וזהו שמתחלה בשעת יציאת מצרים היה ו"ה הוא בחי' מלכות דאצי' מקור נשמות ישראל הולך לפניהם שנשמות ישראל נמשכין אחריה שביציאת מצרים שמלי' דאצי' עולה מן הגלות דבי"ע ונכלל למעלה באתעדלי' כנ"ל.

וזהו [פירוש] הדברים, שבתחילה, בזמן יציאת מצרים, "והווי" — בחינת מלכות דאצילות, מקור נשמות ישראל — "הולך לפניהם", שכן נשמות ישראל נמשכות אחריה. ביציאת מצרים מלכות דאצילות עולה מן הגלות שבכריאה, ביצירה ובעשיה ונכללת למעלה, מכוח אתערותא דלתתא, כפי שנתבאר לעיל.

כעת נענית השאלה שפתחה את הדיון. ביציאת מצרים, "והווי' הולך לפניהם" מתייחס למלכות דאצילות, לשכינה ולמקור נשמות ישראל, והנשמות הולכות אחריה. היא הלכה תחילה משום שיציאת מצרים הייתה העלייה של מלכות עצמה מן העולמות התחתונים, מכוח אתערותא דלתתא.

18 ועיי' נשמות ישראל ג"כ עולים ממצרים ליכלל למעלה בבחי' אצילות ונמשכים אחר כנסי'. אבל בשעת קיי' שהיה התגלות לישראל בחי' כתר עליון כנ"ל שאין מלי יכול לעלות כ"כ למעלה שעליית המלי אינה

באמצעות זאת גם נשמות ישראל עולות ממצרים, להיכלל למעלה בבחינת אצילות, ונמשכות אחר כנסת ישראל. אבל בזמן קריעת ים סוף, כאשר התגלתה לישראל בחינת כתר עליון, כמוסבר לעיל, מלכות אינה יכולה לעלות עד כדי כך, שכן עליית המלכות היא

בעקבות מלכות עלו גם נשמות ישראל מ"מצרים" ונכללו באצילות, כשהן נמשכות אחר כנסת ישראל — כינוי למלכות, השכינה. ואולם בקריעת ים סוף התגלה לישראל כתר עצמו, מדרגה שמלכות אינה יכולה להגיע אליה באמצעות עלייתה.

אלא עד בחי' חכמה כנ"ל רק ביוכ"פ בנעילה שאז עליית המלי עד הכתר וגם זאת אינה רק עד בחינת חכמה, כמוסבר לעיל; יוצא מן הכלל הוא יום הכיפורים, בתפילת נעילה, שאז עליית המלכות מגיעה עד כתר, וגם זאת היא

עליית המלכות מגיעה רק עד חכמה, כמוסבר לעיל. יוצאת מן הכלל היא תפילת נעילה ביום הכיפורים, שבה מלכות עולה עד כתר.

אלא לדיקנא דאריך אבל לא לבחי' גלגלתא אזי ישראל נעשו אז למעלה מבחי' שכינה מלי דאצי'. רק עד דיקנא דאריך, אך לא עד בחינת גלגלתא; ואז ישראל נעשו למעלה מבחינת השכינה, מלכות דאצילות. גם אז היא מגיעה רק ל"דיקנא", הזקן של אריך אנפין, ולא לגלגלתא, ה"גולגולת", שהתגלתה בקריעת ים סוף. לכן בקריעת ים סוף ניצבו ישראל למעלה מן השכינה, מלכות דאצילות.

19 וזהו עד יעבור עמך³⁹ הוי"ה שנעשית למעלה מהוי"ה בהתגלות בחי' כתר כנ"ל. ולכן כתיב ויסע מלאך⁴⁰ ה'

וזהו [פירוש] "עד יעבור עמך הוי"ה": [עמך] נעשו למעלה מהוי", על ידי התגלות בחינת כתר, כפי שהוסבר לעיל. לכן נאמר: "ויסע מלאך הוי",

בשירת הים, "עד יעבור עמך הוי"ה נקרא במשמעות "עד שעמך יעבור מעבר להוי"ה": עם ישראל הגיע למעלה ממדרגת הוי", באמצעות התגלות כתר. לכן נאמר שהמלאך של ה', שהלך לפניו, נע ממקומו.

היינו שכינה הנ"ל ההולך לפניו שהי' בשעת יצי' לפני מחנה ישראל שנשמות נמשכו אחריה כנ"ל. וילך מאחריהם שבשעת קיי' נעשו ישראל למעלה וכנסי' נעשה לאחריהם וד"ל:

כלומר, השכינה שהוזכרה לעיל, "ההולך לפניו": בזמן יציאת מצרים היא הייתה לפני מחנה ישראל, שכן הנשמות נמשכו אחריה, כפי שהוסבר לעיל. "וילך מאחריהם": בזמן קריעת ים סוף עם ישראל הגיע למעלה, וכנסת ישראל נעשתה מאחוריהם. והדברים מובנים למי שמבין.

"המלאך" הוא השכינה, שבזמן יציאת מצרים הלכה לפני המחנה, מפני שהנשמות נמשכו אחריה. בים היא הלכה מאחוריהם, מפני שעם ישראל, שקיבל את התגלות כתר, עלה למעלה ממנה; בכך מתיישבת השאלה שבה פתח המאמר.

בעבודה

בקריאת שמע, התבוננות ממושכת בכך שהכול בא מן האין ובטל אליו לחלוטין אמורה להוציא את האדם מן החושך ומגלות הגוף, אל אהבה "בכל מאודך", בלי גבול; אתערותא דלתתא זו מושכת אהבה מלמעלה. מעבר למה שהתערורות שלו עצמו יכולה להגיע אליו, הוא ממשיך את כתר עצמו באמצעות המצוות שבהן הוא מלובש – חסד, גבורה ולימוד תורה – והשמחה של מצווה היא גילוי.

שאלות לשיחה

1. מדוע אתערותא דלתתא צריכה לבוא תחילה, ומדוע אתערותא דלעילא באה בדיוק בצורתה?
2. באיזה מובן אפילו העולמות הרוחניים וגני עדן הם "מצרים"?
3. מדוע אתערותא דלתתא יכולה להגיע עד חכמה אך לא עד כתר? כיצד הדימויים של הדיבור ושל הכתר שעל הראש מסבירים זאת?
4. מדוע נצטוו בני ישראל לשתוק על הים, ומה לומד מכך המאמר על גבולות התפילה?
5. כיצד המצוות יכולות להמשיך את כתר, כאשר שום אתערותא דלתתא אינה יכולה להגיע אליו, ומה הדבר מלמד על שמחה של מצווה?

הערות

;moved from before them, and stood behind them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 כי הנה עולמות התחתונים

על המילים "שהרי העולמות התחתונים", ההערה מפנה לאור התורה של הצמח צדק על בשלח, עמוד 625. זהו אותו עמוד שבו הוא מפנה למאמר זה על פי הפסוק הפותח שלו (הערה 64:35).

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' בשלח ע' תרכה.

פסקה 3

5 כי דרכו של איש לחזור אחר אשה

רבי שמעון מסביר מדוע התורה כותבת "כי יקח איש אשה" ולא "כי תלקח אשה": דרכו של איש לחזור אחר אשה, כמו אדם שאיבד דבר-מה ומחפש אותו. אדמו"ר הזקן משתמש באמירה זו כדי להראות שהנאות נמשך להגיב למקבל.

Kiddushin 2b:13-14 קידושין ב' ב:י"ג-י"ד

... מפני מה אמרה תורה "כי יקח איש אשה", ולא כתב "כי תלקח אשה לאיש"? - מפני שדרכו של איש לחזור על אשה ואין דרכה של אשה לחזור על איש. משל לאדם שאבדה לו אבידה - מי חוזר על מי? בעל אבידה מחזר על אבידתו. והא דתנן: "בשבועה דרכים בודקין את הזבן", ליתני "דברים"! ה"ם הא קא משמע לן, דדרכא דמיכלא יתיבא לאתני ליד זיבה, ודרכא דמישתיבא יתיבא לאתני ליד זיבה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 4

6 אלקים אל דמי לך

בקשה מהי שלא יחריש ולא ינוח לנוכח אויבי ישראל. אדמו"ר הזקן קורא זאת כתיאור של מלכות, שאינה נחה בשאיפתה כלפי מעלה.

Psalms 83:2 תהילים פ"ג:ב

אַלְקִים אֱלֹהֵי־דְמִי־לָךְ אֱלֹהֵי־תַחֲרֹשׁ וְאֱלֹהֵי־שִׁקֵּט אֵל:

O G-d, keep not Thou silence; Hold not Thy peace, and be not still, O G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פג, ב.

7 למען יזמר כבוד

דברי ההודיה של דוד: "כדי שכבוד יזמר לך ולא יידום". כאן מתואר כיצד מלכות עולה בשבח ואינה חדלה.

Psalms 30:13 תהילים ל:י"ג

לְמַעַן יִזְמְרָה כְּבוֹד וְלֹא יִדֹם אֱלֹקֵי לְעוֹלָם אֲדָרָךְ:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent; O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ל, י ג.

פסקה 1

1 ביאור על הניל

תמליל של מאמר זה, שנכתב בידי אדמו"ר האמצעי, נדפס שם, כך שאפשר להשוות בין שתי הנוסחאות.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ז ע' מ. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. הצ"צ באוה"ת בשלח ע' תרכה מציין למאמר "בד"ה והי הולך לפניו יומם".

פסקה 2

2 והי הולך לפניו . . הוא וב"ד

הפסוק מתאר כיצד הי' הלק לפני בני ישראל בצאתם ממצרים, בעמוד ענן ביום ובעמוד אש בלילה. הוא פותח את המאמר הזה, כפי שהמאמר הקודם הסתיים בו.

Exodus 13:21 שמות י"ג:כ"א

וְהָיָה הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעָמֹד עָנָן לְנַחֲתָם וְהָלַךְ בְּעָמֹד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לַלַּיְתָּה יוֹמָם וְלַיְלָה:

And the L-RD went before them by day in a pillar of cloud, to lead them the way; and by night in a pillar of fire, to give them light; that they might go by day and by night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shemot Rabbah 19:6 שמות רבה י"ט:ו

... חפזן שיצאתם בו, מיכן ואילך, כי לא בחפזון תצאו. לשעבר, אני ובית דיני, הייתי מהלך לפניו, שנאמר (שם יג, כא): והי הולך לפניו יומם, אבל לעתיד לבוא אני לבדי, שנאמר (ישעיה שם, שם): כי הולך לפניכם הי' ומאספכם אלקי ישראל:

No foreigner shall eat of it" - to fulfill what is stated: "He declares His word to Jacob, His statutes and His ordinances unto Israel" (Psalms 147:19). The Holy One blessed be He said to them that they should not intermingle with another nation, and they should not know its secrets, but rather you shall remain by yourselves. In this world, when Israel partook of the paschal offering, they ate it hastily, as it is stated: "So you shall eat it...[and you shall eat it hastily]" (Exodus ... 12:11), commemorating: "For

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

שמות יג, כא. שמו"ר יט, ו.

פסקה 3

3 ויסע כו' וילך מאחריהם

ביום סוף, מלאך האלקים שהלך לפני מחנה ישראל נסע והלך מאחוריהם, וגם עמוד הענן עבר אל מאחוריהם. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כתזוות השכינה מלפני ישראל אל מאחוריהם.

Exodus 14:19 שמות י"ד:י"ט

וַיִּסַּע מִלֶּאךָ הָאֱלֹקִים הַהֵלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עִמּוֹד הָעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם:

And the angel of G-d, who went before the camp of Israel, removed and went behind them; and the pillar of cloud re-

עמהם, שנאמר (ישעיה מג) למענכם שולחתי בבלה; גלו לעילם שכינה עמהם, שנאמר (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים; גלו לאדום שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. וכשהם חוזרים שכינה עמהם, שנאמר (דברים ל) ושב ה' את שבותך ורחמך. והשיב לא נאמר, אלא ושב ה' אליך. ואומר (שיר ...

in whose midst I dwell": Beloved are" (Bamidbar 35:34) Israel, for even when they are tamei the Shechinah reposes among them — (Vayikra 16:16) "who dwells with them in the midst of their uncleanness," and (Ibid. 15:31) "... when they defile My sanctuary which is in their midst," and (Bamidbar 5:3) "and they shall not make unclean their camps in whose midst I dwell." (Ibid. 35:34) "for I the L-rd dwell in the midst of the children of Israel." R. Nathan says: ... Beloved are Israel, for wherever they are exiled

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

12 אנכי ארד עמך

הבטחת ה' ליעקב כשירד למצרים: "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה". כאן הדבר מראה שהשכינה עצמה ירדה לגלות.

Genesis 46:4 בראשית מ"ד:

אֲנֹכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרַיִם וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶה גַם־עִלָּה וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ:

I will go down with thee into Egypt; and I will also surely bring thee up again; and Joseph shall put his hand upon thy eyes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מו, ד.

13 והוא גלות השכינה

שם גלות השכינה מתוארת בנפש: האהבה המכוסה בנפשו של הלב מתעטפת "בשק" ונמצאת בגלות בתוך הגוף והנפש הבהמית, בדומה לדברי חז"ל: "גלו לאדום — שכינה עמהם". מוסבר שהשכינה היא ניצוץ אלוהות שבנפש, הנתון בגלות ובשכנוע תחת דאגת הפרנסה, המקיפה ומלבישה את פנימיות הלב.

הערת קה"ת

ראה בלקרי"ת תצא לה, ד.

פסקה 8

14 כי דרכו של איש כו'

"דרכו של האיש לחור אחר האשה". אדמו"ר חזקוני חזקוני על האמרה בהקשר לתוכניתו של פרעה: ההשפעה ה"זכרית" באה בעקבות ההתעוררות ה"נקבית", הקודמת לה.

Kiddushin 2b:8-9 קידושין ב' ב:ח-ט'

קראי אהדי לא קשייו: הקא, דבתורה קאי, ותורה איקרי לשון נקבה, דקתיב: "תורת ה' תמימה משיבת נפש" - כתב לה בלשון נקבה. ה"תם, דבמלחמה קאי, דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה - כתב לה בלשון זכר. מתניתין אהדי לא קשייו: הקא, דלגבי אשה קאי - קתיב לה בלשון נקבה. ה"תם, דלגבי איש קאי, דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק, דהא אשה נמי באונס מיטמאה - תני לשון זכר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

8 דברי ההודיה של דוד: "כדי שכבוד יזמר לך ולא יידום". כאן מתואר כיצד מלכות עולה בשבח ואינה חדלה.

Psalms 30:13 תהילים ל:י"ג

לִמְעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם אֱלֹהִי לְעוֹלָם אֲוֶדְךָ:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent;
O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

9 למען יזמרך כו'

"כדי שהכבוד ישיר לך שבח ולא יידום". הדבר ממחיש עלייה המתבטאת בשבח (זמרה).

Psalms 30:13 תהילים ל:י"ג

לִמְעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם אֱלֹהִי לְעוֹלָם אֲוֶדְךָ:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent;
O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

10 גלו למצרים שכינה עמהם

רבי שמעון בר יוחאי: בכל מקום שאליו גלו ישראל, השכינה הייתה איתם; הם גלו למצרים והשכינה הייתה איתם, והיא תשוב איתם בגאולה.

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א:ד'

תנא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שפכל מקום שגלו — שכינה עמהן. גלו למצרים — שכינה עמהן, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהן, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהן עתידין ליגאל — שכינה עמהן, שנאמר: "ושב ה' אליך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

ספרי מסעי לה, לד. מגילה כט, א. ראה לעיל ה, א.

11 גלו למצרים שכינה עמהם

רבי נתן מלמד עד כמה ישראל חביבים: בכל מקום שאליו גלו, השכינה הייתה איתם — במצרים, בבבל, בעילם ובאדום. אדמו"ר חזקוני מביא זאת כיסוד לגלות השכינה.

Sifrei Bamidbar 161:15 ספרי במדבר קס"א:ה'

... ולא תטמא הארץ. רבי נתן אומר: חביבים ישראל שבכל מקום שגלו שכינה עמהם: גלו למצרים שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה; גלו לבבל שכינה

מארץ מצרים". כאן הוא מתאר את היציאה מן המצרים והמגבלות.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of
'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

21 כי אין האתעדל"ת יכול לעורר כלל למעלה מבחי חכמה

לקוטי תורה מצטט את המאמר הזה בשמו בעניין זה: עליית מלכות דאצילות, כנסת ישראל, באמצעות התעוררות מלמטה מגיעה רק עד חכמה, מקורה. הוא מוסיף שהתעוררות הצדיקים אינה מגיעה לכתר, ואילו תשובה, הנולדת מן ההסתר, מעלה את מלכות למדרגת כתר וכך ממשיכה גם מן הכתר שלמעלה מחכמה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שה"ש כ, ד.

22 אבא יסד ברתא

המקור למאמר מובא שם, והקטע מסביר אותו: מלכות מיוסדת בחכמה משום שחכמה באה מאין ליש, ולא בתהליך הדרגתי; כך גם מלכות, שהיא בחינת האותיות, נמשכת ממדרגת "אין". בתהליך הדרגתי לא יכלו האותיות לבוא מן השכל או מן המידות.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ד, ג.

פסוקה 11

23 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

בוהר (תרומה) נאמר שהכול בעולם תלוי ברצון, שכן "רוח מושכת רוח ומביאה רוח"; כאשר אדם מעורר את אהבתו לקדוש ברוך הוא, הוא מעורר כלפיו את יד ימינו. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להמחיש כיצד אתערותא דלתתא מושכת את אתערותא דלעילא.

Zohar, Terumah 64:660-66:669 ספר זוהר, תרומה ס"ד:תרס"ט-ס"ו:תרס"ט

Hence, "Thou shalt love" is the first outstretching of the right hand to love the Holy One, blessed be He, with that close attachment which the right hand symbolizes. If a man loves G-d, then G-d stretches out His right hand to him to receive and welcome him with love. Everything in the world depends on the will; spirit rouses spirit, and the spirit in man turned yearningly in love to Him brings down the Divine Spirit. When a man's love to the Holy One is roused, ... "the right hand

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

24 ויאמר ה' (ו"א) אל משה מה תצעק אלי

כאשר ישראל היו לכודים ליד הים, אמר ה' למשה: "מה תצעק אלי? דבר אל בני ישראל ויסעו". המאמר מפרש זאת כך שהישועה לא הייתה תלויה בתפילה, שהיא אתערותא דלתתא, אלא בבחינה שלמעלה ממנה.

Exodus 14:15 שמות י"ד:ט"ו

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק אֵלַי דָּבַר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ:

And the L-RD said unto Moses: 'Wherefore criest thou unto
.Me? speak unto the children of Israel, that they go forward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 שמע ישראל הוי"ה אלקינו

הפסוק הראשון של קריאת שמע. המאמר מפרש את "הוי" אלקינו" כאבא ואמא, חכמה ובינה, ורואה בהתבוננות זו את האתערותא דלתתא שבתפילה.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֵלֹהִים הָאֶחָד:

.HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

16 ואהבת כו' בכל מאדך

"ואהבת את הוי" אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". המאמר מפרש את "בכל מאדך" כאהבה שאין לה גבול, שבה הנשמה יוצאת ממצרים שלה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
.with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 לאהבה את ה' אלקיכם

מהפסקה השנייה של קריאת שמע. אדמו"ר הזקן מפרש אותה כאהבה הנמשכת מלמעלה, כמענה לאהבה שמלמטה שבפסקה הראשונה.

Deuteronomy 11:13 דברים י"א:י"ג

וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ שְׁמִיעוּ אֶל־מִצְוֹתֵי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר
אֲתִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְלָעֲבֹדוֹ בְּכָל־לִבְכֶּם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto
My commandments which I command you this day, to love
the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and
,with all your soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 ונתתי מטר כו'

"ונתתי מטר ארצכם בעתו". פסוק זה מראה כיצד השפע מלמעלה מגיע אפילו לעולם הגשמי.

Deuteronomy 11:14 דברים י"א:י"ד

וְנָתַתִּי מִטְר־אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסְפַּתְּ דִּגְנְךָ וְתִירְשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ:

that I will give the rain of your land in its season, the former
rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn,
.and thy wine, and thine oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 ונתתי עשב כו'

"ונתתי עשב בשדך לבהמתך". בדומה להבטחת הגשם, גם פסוק זה בא בעקבות האהבה הנמשכת מלמעלה.

Deuteronomy 11:15 דברים י"א:ט"ו

וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לְבִהֲמֹתֶךָ וְאֶכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ:

And I will give grass in thy fields for thy cattle, and thou
.shalt eat and be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 אני ה' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים

הפסוק האחרון של קריאת שמע: "אני הוי" אלקיכם אשר הוצאתי אתכם

He turned the sea into dry land; They went through the river
!on foot; There let us rejoice in Him
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 כחשכה כאורה

"גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר, כחשיכה כאורה". כאן הפסוק מתאר את כתר, שבו ההעלם והגילוי זהים.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֹאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night
.shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

32 שם נשמחה בו

סיום הפסוק על קריעת הים: "שם נשמח בו". המאמר קורא זאת כשמחה של מצווה, גילוי של כתר.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:ו

הַפֶּה יָם לַיְבֹשָׁה בְּנָהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָם שָׁם נִשְׁמַח־הַבּוֹ:

He turned the sea into dry land; They went through the river
!on foot; There let us rejoice in Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 אוריינת מחכמה נפקת

הערת קה"ת מפנה ל**Zohar II, 121b** למילים האלה.

Zohar II, 121b זח"ב קכ"א, ב

הערת קה"ת

זח"ב קכ"א, ב.

34 אוריינת מחכמה נפקת

בוהר, על הפסוק "והחכמה מאין תימצא?", נאמר שהתורה יוצאת מחכמה, וחכמה מן המקום הנקרא קודש הקודשים; אדמו"ר חזקוני נעזר בכך כדי למקם את ביאור המצוות בחכמה, בעוד ששורשן גבוה יותר. במהדורות קה"ת מצוין זוהר ב, קכ"א; בנוסח שבספריא מילים אלה מופיעות ממש לפני כן, בקכ"א ע"א.

Zohar, Mishpatim 20:501 ספר זוהר, משפטים כ':תק"א

For the Torah itself emanates from Wisdom, from the realm called "holiness", and Wisdom itself emanates from the region called "holy (lit. holiness) of holies". Said R. Isaac: 'The Jubilee is also designated "holiness", as it is written: "For it is the jubilee; it shall be holiness (kodesh) unto you" (Lev. 14, 12). The Israelites who are destined to be "men of holiness" have a share in both (the Torah and the Jubilee)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

35 שית מאה ותליסר ארחין

באידרא רבא (ג, קלו ע"א לפי מספור העמודים בספריא): בפרידת השערות מתגלה שביל דק אחד, המחובר לשביל של עתיק יומין, וממנו מסתעפים 613 שבילים אל שבילי מצוות התורה, ככתוב: "כל ארחות הוי' חסד

25 והחכמה מאין . . תמצא

איוב שואל: "והחכמה מאין תימצא?" אדמו"ר חזקוני מפרש את המילה "מאין" כ"מן האין": חכמה נמשכת מכתר, בחינת "אין" שלמעלה ממנה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵינָן תִּמְצָא וְאֵי מָקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place
?of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

26 ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

דברי משה לעם ליד הים: "הוי' ילחם לכם ואתם תחרישון". כאן משמעות היא שהישועה באה מכתר לבדו, ללא כל אתערותא דלתתא.

Exodus 14:14 שמות י"ד:י"ד

Havayah יְלַחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן:

'The L-RD will fight for you, and ye shall hold your peace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

27 וכמאמר הזהר לא תתערון מידי

הזהר על הפסוק "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון": כשפרעה התקרב, ה' לא רצה שישראל יעוררו דבר מלמטה, מפני שההתערורות כבר הייתה למעלה, מכוח האבות; "ואתם תחרישון" פירושו "אל תעוררו דבר". אדמו"ר חזקוני מביא זאת כדי להראות שכתר התגלה ללא אתערותא דלתתא.

Zohar II, 47b זח"ב מז, ב

הערת קה"ת

זח"ב מז, ב.

28 שאם תתערון אזי . . אתעדליע . . כפי האתעדליית

הרבי מציע שם שההתערורות מלמעלה יכולה להיות בהתאם להתערורות מלמטה בשתי דרכים: או שהיא נמשכת מלכתחילה לפי ההתערורות מלמטה, או שהיא משתנה ומתאימה את עצמה אליה כשהיא יורדת למטה.

הערת קה"ת

בלקריש ח"י ע' 354 הערה 25 "ואולי י"ל שיש בזה ב' אופנים: (א) שמלכתחילה נמשך כפי אתעדליית. (ב) שבבואה לתתא נשתנית כפי האתעדליית", ע"ש.

29 וכמאמר הזהר לא תתערון מידי . . ולכן תחרישון

קטע זה מצוטט שם, ובעמוד הבא מסביר הצמח צדק שהשתיקה אינה כפשוטה. היא דומה לאמרה "מילה בסלע, שתיקה בתרין": השתיקה היא ביטול נעלה מן הדיבור השייך למעשים פעילים.

הערת קה"ת

קטע זה מובא בביאורו ל"צ"צ כרך א ע' צב. ושם ע' צג: שענין שתיקה זו אינה כפשוטו ממש, אלא ע"ד מלה בסלע משתוקה בתרין, שהשתיקה הוא בחי' ביטול שלמעלה מהדיבור דקום עשה, ע"ש.

30 שהפך ים ליבשה

"הפך ים ליבשה, בנהר יעברו ברגל, שם נשמחה בו". המאמר מפרש את הפיכת הים ליבשה כהפיכת הנסתר לגלוי.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:ו

הַפֶּה יָם לַיְבֹשָׁה בְּנָהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָם שָׁם נִשְׁמַח־הַבּוֹ:

40 ויסע מלאך ה'

"ומלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל נסע וילך מאחריהם". פסוק זה משיב על השאלה הפותחת את המאמר: ישראל עלו למעלה מן השכינה, ולכן היא הלכה מאחוריהם.

Exodus 14:19 שמות י"ד:י"ט

ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם:

And the angel of G-d, who went before the camp of Israel, removed and went behind them; and the pillar of cloud removed; moved from before them, and stood behind them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ואמת". המאמר מסתמך על דברי הוזהר הללו בענין 613 השבילים ויארחות הוי"י.

Zohar, Idra Rabba 27:197 ספר הוזהר, האדרא רבא כ"ז:קצ"ז

36 ארחות הוי"ה

"כל ארחות הוי' חסד ואמת לנוצרי בריתו". המאמר מפרש את "ארחות הוי"י כ"613 השבילים הנמשכים בו"א, המצוות.

Psalms 25:10 תהילים כ"ה:י

כָּל־אַרְחוֹת ה' חֶסֶד וְאֱמֶת לְנוֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֲדָתוֹ:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

37 חסד דרועא ימינא

בתפילת אליהו (פתח אליהו) מתוארות הספירות כגוף: "חסד הוא הזרוע הימנית, גבורה הזרוע השמאלית, תפארת הגוף". המאמר משתמש בדימוי זה כדי לתאר את המצוות כאיברי המלך.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תקוני הוזהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אלין תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 16

38 שם נשמחה בו

"שם נשמח בו" נאמר על קריעת ים סוף. המאמר חוזר לכך ומתאר זאת כשמחת מצווה — גילוי הכתר שבקע את הים.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:ו

הִפֹּךְ יָם לִיְבֵשָׁה בְּנֹהַר יַעֲבְרוּ בְּגִלְ שֵׁם נִשְׁמַחֵה־בוֹ:

He turned the sea into dry land; They went through the river on foot; There let us rejoice in Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 19

39 עד יעבור עמך ה'

מתוך שירת הים: "עד יעבור עמך ה', עד יעבור עם זו קניית". המאמר מפרש זאת כך שישאל עוברים אל מעבר למדרגת הוי"י.

Exodus 15:16 שמות ט"ו:ט"ז

תפל עליהם אימתה ופחד בגדל ורועה ידמו כאבן עדי־יעבר עמך Havayah עדי־יעבר עם־זו קניית:

Terror and dread falleth upon them; By the greatness of Thine arm they are as still as a stone; Till Thy people pass over, O L-RD, Till the people pass over that Thou hast gotten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, טז.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Wikisource (CC-BY-SA); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/beshalach/6/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/beshalach/6/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק